

EĞİTİMDE KALİTE GELİŞTİRME SÜRECİNDE OKUL DEĞERLENDİRMENİN ROLÜ

Yrd. Doç. Dr. Funda NAYİR

Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖZ

Günümüzde yaşanan ekonomik, sosyal ve politik değişimler eğitim sisteminin yeniden düşünülmesini gerektirmiştir. Bu noktada eğitimin temel taşı olan okulların amaçlarından biri de değişen çevreye uyum sağlamak olmuştur. Okullar çevreye daha çok bütünleşmek zorunda kalmış, toplumun okuldan beklentilerinin önemi artmıştır. Dolayısıyla okulların amacının ne olması gerektiği bu amaçlara ulaşma derecesinin nasıl değerlendirileceği, okulların kalitesinin nasıl ölçüleceği tekrar düşünülmesi gereken konular arasına girmiştir. Geleneksel okul denetim modellerinde kontrol odaklı ve sadece öğretmene ve öğrencinin başarısına odaklı bir süreç izlenirken artık okulların özerkliğine dayalı ve okuldaki tüm paydaşları içine alan okul değerlendirme modellerine ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Sonuç olarak okulların kalitesini artırmak için okul değerlendirme çalışmaları birçok ülkenin ortak çalışma konusu olmuştur. Başka bir deyişle eğitimin amaçlarının ne olduğu, bu amaçlara ulaşma derecesinin nasıl ölçüleceği ve beklenen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığının nasıl ölçüleceği yeniden düşünülmesi gereken konular olmuştur. Okul değerlendirme çalışmalarının okulların hesap verebilirliğini sağlama ve okulun başta öğrenme olmak üzere her alanda gelişmesini sağlamak için ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Okul değerlendirme günümüzde okulların nerede olduklarını görmek ve nereye gitmek istediklerini ortaya çıkarmak açısından oldukça önemlidir. Ancak burada okulların nasıl değerlendirileceği sorunu ortaya çıkmaktadır. Alan yazın incelendiğinde ortaya çıkan değerlendirme türlerinin her ne kadar farklı yaklaşımları olsa da asıl amacın eğitimde kaliteyi geliştirmek olduğu açıkça görülmektedir. Bu çalışmada okul değerlendirmenin amaçları, okul değerlendirme ile eğitimde kalite geliştirme arasındaki ilişki ve okul değerlendirme türleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kalite, okul değerlendirme, dışsal değerlendirme, içsel değerlendirme

THE ROLE OF SCHOOL EVALUATION IN THE PROCESS OF IMPROVING QUALITY OF EDUCATION

ABSTRACT

Nowadays, education system requires rethinking because of certain economic, social and political changes. At this point, one of the purposes of schools has become to get adapted to changing environment. Recently, schools had to be more integrated to the environment and the expectations of the society from schools got increased. Hence,

what should be the purposes of schools, how to evaluate the degree of achievement of these purposes, how to measure the quality of schools have been some of the issues that must be reconsidered. In traditional school inspections, school evaluation models were focused on only the control and achievement of students and teachers but nowadays new evaluation models that involve all stakeholders and school autonomy are required. As a result, school evaluation studies have been the common subject in many countries to increase the quality of schools. In other words, the issues, such as what the objectives of education are and how to evaluate the degree of reaching these objectives or how to evaluate the expected outcomes that can be reached have become the issues that must be re-considered. It is possible to claim that, school evaluations studies started to come out to provide the accountability of schools and to have them improve in all areas particularly in learning. Today, school evaluation is very important in terms of knowing where the schools stand and what the targets of them can be in future. However, the question of how to evaluate the schools meets us at this point. In literature, it can clearly be seen that, even if all present school evaluation models have different approaches, the main purpose of all is to improve the quality of education. In this study, the purposes of school evaluation, the relationship between school evaluation and improving the quality of education and school evaluation types are examined.

Keywords: *Quality, school evaluation, external evaluation, internal evaluation*

I. Giriş

Bireyin çevresiyle uyum sağlaması ve yaşamını devam ettirebilmesi için eğitime ihtiyaç vardır. Eğitim, bir anlamda bireyin yaşaması için gerekli ön koşullardan biridir. Günümüzde ortaya çıkan bilgi toplumu ve küreselleşmenin etkisiyle ülkeler arasında sınırlar ortadan kalkmaya başlamış, bilgiye ulaşmak oldukça kolaylaşmış dolayısıyla bireyin çevresi genişlemiştir. Ayrıca yaşanan ekonomik, sosyal ve politik değişimler de eğitim sisteminin yeniden düşünülmesini gerektirmiştir. Bu noktada eğitimin temel taşı olan okulların amaçlarından biri de değişen çevreye uyum sağlamak olmuştur. Okullar çevreyle daha çok bütünleşmek zorunda kalmış, toplumun okuldan beklentilerinin önemi artmıştır. Dolayısıyla okulların amacının ne olması gerektiği bu amaçlara ulaşma derecesinin nasıl değerlendirileceği, okulların kalitesinin nasıl ölçüleceği tekrar düşünülmesi gereken konular arasına girmiştir. Başka bir deyişle okullar için alternatif denetim modelleri gündeme gelmeye başlamıştır. Geleneksel okul denetim modellerinde kontrol odaklı ve sadece öğretmene ve öğrencinin başarısına odaklı bir süreç izlenirken artık okulların özerkliğine dayalı ve okuldaki tüm paydaşları içine alan okul değerlendirme modellerine ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Sonuç olarak okulların kalitesini artırmak için okul değerlendirme çalışmaları birçok ülkenin ortak çalışma konusu olmuştur. Bu çalışmada öncelikle okul değerlendirmenin amaçları üzerine durulmuş, okul değerlendirme ile eğitimde kalite geliştirme arasındaki ilişki ve okul değerlendirme türleri incelenmiştir. Daha sonra değerlendirme türleri kısaca tartışılmış ve son olarak konu ile ilgili sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Okul değerlendirme eğitimcilerin vazgeçemediği ve üç ana amaca hizmet eden bir süreçtir (Grauwe ve Naidoo, 2002). Bunlar: a) yönetimin isteklerini yerine getirmek, b) hesap verebilme sürecini yerine getirmek ve c) pedagojik ve yönetsel gelişime liderlik etmektir. Şimdiye kadarki okul değerlendirme süreçlerinde deneticiler öğretmeni kontrol etmeye ve öğrencinin kişisel başarısına odaklanmıştır. Ancak birçok ülkede kalite geliştirme çabalarına öncelik verilmesi, politika yapıcılarının kaliteyi izlemek için değerlendirme mekanizmalarına güvenmeleri, araştırmalarda okulların kalitesindeki bozulmanın öncelikle profesyonel denetlemeyi ve destek servisini içeren değerlendirme mekanizmalarından kaynaklandığının ortaya çıkması (Grauwe ve Naidoo, 2002) okulların özellikle karar alma, bütçe, personel yönetimi gibi konularda daha fazla özerklik istemesi (Livingston and McCall, 2005) ve tüm dünyayı etkileyen “value for money” sendromu olarak bilinen ödediğiniz paranın hizmetin kalitesiyle dengeli olması (<http://www.irwellvalleyha.co.uk/>) yaklaşımının özellikle resmi kurumları etkilemesi sonucu okul değerlendirmenin önemini artırmıştır (Grauwe ve Naidoo, 2002). Görüldüğü gibi okul değerlendirme çalışmalarının temelinde öncelikli olarak eğitimde kaliteyi artırma çabası vardır. Bu açıklamalar sonucunda okul değerlendirmenin temel işlevinin kalite standartlarını yerine getirmek olduğu söylenebilir. Bu noktada eğitimde kalitenin ne anlama geldiği önem taşımaktadır.

Mathews’e göre (2010) eğitimde kalite, politikacılar için eğitimdeki hizmet kalitesiyle beklentiler arasındaki eşitlik olarak görülürken, eğitimciler için okulda işlerin nasıl iyi yapılacağına bir göstergesi, okulun paydaşları için hangi okulu seçeceklerinin ve okulda şeffaflığın sağlanması demektir. Görüldüğü gibi eğitimde kalite kavramı eğitimden yararlanan ve eğitimin içinde olan kişiler için farklı algılanmaktadır. Dolayısıyla eğitimde kalitenin tam bir tanımını yapmak mümkün değildir. Ancak eğitimde kalite denildiğinde olması gereken temel kavramlar bulunmaktadır. Harvey ve Stensaker (2008) bu kavramları (1) sıradışılık, (2) tutarlılık, (3) amaçlara uygunluk, (4) ödemeye hizmetin dengeli olması (value for money) ve (5) dönüştürme olarak beş başlık altında toplamıştır. *Sıradışılık*, öğrencilerin bireysel potansiyellerini en üst derecede ortaya koymasını ve eğer standartlar aşırsa kaliteye ulaşılabilir. *Tutarlılık*, sürece ve amaçları karşılayacak özelliklere odaklanmak, öğrenciler için eşit deneyimler yaratmaktır. *Amaçlara uygunluk* öğrencileri rollerine hazırlamak, amaçları ne kadar karşıladığına karar vermektir. *Ödemeye hizmetin dengeli olması* eğitimin yapılan harcamaları karşılaması ve son olarak dönüştürme toplumda ve bireylerde olumlu değişimlerin olmasıdır. *Dönüştürme*, kişisel ve sosyal alandaki pozitif değişim ve öğrenenlerin güçlendirilmesidir.

Eğitimde kaliteyi geliştirmek için öncelikli olarak eğitimde kalitenin ne olduğunun tanımlanması gerekir. Bu amaçla Ekonomik İşbirliği ve Geliştirme Kurumu (OECD, 2005) eğitimi okula giren girdileri okul süreçleri içinde

çıktılara dönüştüren üretim sistemi olarak tanımlayarak eğitimde kalitenin farklı bakış açılarından altı farklı tanımını yapmıştır. Bunlar aşağıda kısaca özetlenmiştir.

1. *Üretim bakış açısına* göre eğitimde kalite okulun istenen çıktılara ulaşma derecesidir.
2. *Araçsal etkililik bakış açısına* göre eğitimin başarısı girdilerde ve süreçte kullanılan araçlara bağlıdır. Girdi ve süreç göstergeleri onlardan beklenen çıktılara göre seçilir. Bu bakış açısı koşulların performansı etkilediğini ifade eder.
3. *Uyum bakış açısına* göre eğitim sisteminin başarısı değişimlere ayak uydurmasıyla ilgilidir.
4. *Denklik bakış açısına* göre eğitimde başarı girdilerin, sürecin ve çıktıların eğitimde yer alan tüm katılımcılar arasında eşit ve denk olarak dağıtılmasıdır.
5. *Verimlilik bakış açısına* göre eğitimde kalite en düşük giderle en üst derecede çıktıları elde etme becerisidir.
6. *Ayrışık bakış açısına* göre eğitim sisteminin bakış açısı, kabul edilebilir bir düzeyde düşünülebilecek belirli bileşenlerin performansına göre değerlendirilir.

Görüldüğü gibi farklı bakış açılarına göre eğitimin başarısı ve dolayısıyla eğitimde kalitenin ne olduğu değişmektedir. Başka bir deyişle eğitimin amaçlarının ne olduğu ve bu amaçlara ulaşma derecesinin nasıl değerlendirilmesi gerektiği, beklenen çıktılara ulaşıp ulaşılmadığının nasıl değerlendirileceği düşünülmesi gereken konular olmaktadır. Bu noktada, okulların nasıl daha etkili olacağı ve okulların kendilerini hangi kalite standartlarına göre geliştireceğini ifade eden okul geliştirme çalışmaları (MacBeath ve Mortimore, 2001) önemli bir konu haline gelmiştir.

Eğitimde kalite ve okul geliştirme çalışmaları için öncelikli olarak okulların izlenmesi gerektiği söylenebilir. Eğitimin izlenmesi Avrupa Komisyonun eğitimde kalite için belirlediği ana alanlardan biridir. Eğitimde izleme okul eğitiminin değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi ve aile katılımı olmak üzere iki göstergeden oluşmaktadır (European Commission, 2000). Başka bir deyişle eğitimin izlenmesi için okulların değerlendirilmesi gerekmektedir.

Okul değerlendirme politikaları tüm dünyada etkili olan kamu yönetim anlayışından oldukça etkilenmektedir. Bu etkiler okulların özerkliği ve hesap verebilirliğine odaklanmıştır. Artık öğrencinin başarısından öncelikle okul ve öğretmen sorumludur. Okulların bunu başarabilmesi için daha özerk bir yapıya sahip olması, kendi bütçesini hazırlamada, planlamada ve öğretmenlerin mesleki gelişiminde daha fazla sorumluluk almasını gerektirmektedir (McNamara ve O'Hara, 2008a). Sorumlulukların okullara devredilmesiyle okullar kendi kalitelerinden sorumlu olmuşlardır. Başka bir ifadeyle kalite geliştirmek için okullara daha fazla sorumluluk verilmiş dolayısıyla okullar da kamunun kalite

beklentilerini karşılamak için daha fazla öğrenci çıktılarına yönelmiştir (Shewbridge, 2013). Okul değerlendirmesinin önemli olması için bir başka neden OECD'nin öğretmen yetiştirme, değerlendirme ve öğrenci başarısını ölçme için standart yeterlikler belirlemesi ve tanımlamasıdır (OECD, 2005).

Yeterlik tartışmaları ilk olarak 1996 yılında düzenlenen Avrupa için Ana Yetkinlikler (Key Competence for Europe) sempozyumunda ortaya çıkmıştır (Dabrowski ve Wisकिनewski, 2011). Bu raporda önemli olan yetkinlik alanları tanımlanmış ve bu yetkinliklerin hangilerinin yeni nesil Avrupalılarda olması gerektiği gündeme gelmiştir. Bu alanlar aşağıda kısaca özetlenmiştir (European Council, 1996):

1. *Sorumluluk alma*, grup kararlarına katılma, çatışmaları şiddete başvurmadan çözüme, demokratik kurumların gelişmesinde ve çalışmasında rol alma gibi politik ve sosyal yeterlilikler.

2. *Farklılıkları kabul etme*, başkalarına saygı gösterme, diğer kültürlere, dillere ve dinlere saygı gösterme gibi durumları içeren çok kültürlü yaşama ilişkin yeterlilikler.

3. Sosyal ve iş yaşamında gerekli olan ve eksikliğinde sosyal katılımı tehdit eden *yazılı sözlü iletişim becerisine* ilişkin yetkinlikler.

4. *Teknolojiyi kullanma*, uygulamaları anlama, medya ve reklamcılar tarafından yayılan bilgileri analiz etme durumlarını içeren bilgi toplumuna ilişkin yeterlilikler.

5. Bireysel, mesleki ve sosyal yaşamda hayat boyu öğrenmeyi temel alan *yaşam boyu öğrenmeye* ilişkin yeterlilikler.

Görüldüğü gibi bu yetkinliklere Avrupa Konseyi bir anlamda “vatandaşların dâhil oldukları toplumdaki problemleri tanımlamada, bunlarla baş etmede ve aynı zamanda yaşam kalitelerini yükseltmede aktif biçimde yer almalarını sağlayan imkânlarla sahip olmaları” şeklinde (Kara, Topkaya ve Şimşek, 2012) tanımlanan aktif vatandaşlığa vurgu yaparak yeni nesil Avrupalıların okuldan mezun olduklarında nelere sahip olması gerektiğini ortaya koymuştur (Gordon, Rey, Siewiorek, Vivitsou, ve von Reis Saari, J., 2012). Belirlenen bu yeterlikler bir anlamda okullardan beklenen kalitenin ne olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla eğitimde kaliteyi geliştirmek için öncelikli olarak okulların bu beklentileri ne kadar karşıladığı ve nasıl karşılayacağı dolayısıyla okulların değerlendirilmesi önemli bir konu olmaktadır.

Okul değerlendirme öğrenme, öğretme, okul liderliği, eğitim yönetimi, okul çevresi ve insan kaynakları yönetimi gibi alanları içeren bir süreçtir. Okul değerlendirmeyle okuldaki süreçlerin ve yapının etkililiği, ulusal eğitim politikalarının ve düzenlemelerinin okul düzeyindeki etkileri, öğrencilerin öğrenme çıktılarının kalitesi ve okulların gelişim kapasitesi değerlendirilir (Shewbridge, 2013). Dolayısıyla okul değerlendirilmesi okulların hesap verebilmesi ve gelişmesi olmak üzere iki temel amaca hizmet etmektedir (Ehren ve Visscher, 2006; Grauwe ve Naidoo, 2002; Shewbridge, 2013; Faubert,

2009). McNamara ve O'Hara (2008) ise okulların hesap verebilirlik ve geliştirme arasında bir yerde olduğunu söylemektedir. Yazarlara göre okul değerlendirmenin amacı hesap verebilirliği sağlamaksa kullanılan yöntem denetim, gelişimi sağlamaksa kullanılan yöntem öz değerlendirmedir. Okullar amacına göre değerlendirip ona uygun bir yöntem kullanılmalıdır. Dolayısıyla öncelikle okul değerlendirmenin amacı belirlenmeli ve ona göre yöntem kullanılmalıdır.

Okulların hesap verebilmesi açısından okul değerlendirmenin amacı , eğitim yetkililerine, okul toplumuna ve diğer paydaşlara performanslarıyla ilgili bilgileri toplamaktır. Bu bilgiler okulların ulusal standartlarla nasıl uyumlu olacağını, kalite standartlarını nasıl sağlayacağını, öğrenme çıktılarıyla girdileri arasındaki denkliliği içerir. Okul geliştirme ise okullardaki öğrenme ve öğretme sürecinin geliştirilmesi, öğrencilerin öğrenmesini geliştirme ile ilgilidir (Shewbridge, 2013). MacBeath'a (1999) göre ise okul değerlendirmenin en önemli amacı öğrenmeyi geliştirmedir. Çünkü öğrenme öğretmenler gerekli araçlara sahip olduğunda ve öğrenenin ne olduğunu anladığında gelişecek, öğretmenler öğrenme fırsatları yakaladığında ve bunları diğerleriyle paylaştığında okullar gelişecek ve okullar birbirinden öğrenmeye başladığında ise sistem gelişecektir.

Burada önemli bir soru neden eğitim sistemine veya öğretmenlere değil de okullara odaklanıldığıdır. Bunun birinci nedeni günümüz gelişmelerinin okulların yerleşmesi ve özerkliğine doğru bir eğilim içinde olmasıdır. Okullara verilecek daha fazla özerklik, okulların daha fazla hesap verebilir olmasını gerektirmektedir. İkinci neden öğrenme ve öğretme sürecindeki kalitenin gelişmesinde bir kurum olarak okulun oynadığı roldür. Elbette öğretmenlerin meslektaşlarıyla ve öğrencilerle etkileşimi önemlidir. Ancak bu etkileşim aynı zamanda okul liderliği, ailelerle ilişkiler, öğretmenlerin diğer öğretmenlerden aldığı destekler ve okul iklimi ile ilişkilidir. Üçüncü neden ise okul yönetimi ve etkiliği çalışmalarının okul değerlendirmeye ilişkili olmasıdır (Grauwe ve Naido, 2002). Ayrıca okullarda yaşanan öğretmen devamsızlığı, düşük aile katılımı, öğrenci devamsızlığı ve öğrenci disiplin sorunları gibi temel sorunlar öncelikle okul içinde çözülebilecek sorunlardır (Grauwe, 2002). Dolayısıyla okulu bir bütün olarak değerlendirmek zaten okulun bütün unsurlarını değerlendirmekle eş anlamlıdır. Özetle okul değerlendirme öğrenme ve öğretme süreçlerini, okul liderliğini, eğitim yönetimini, okul çevresini ve okul çevresinin yönetimini de içene alan çok boyutlu bir değerlendirme sürecidir (Shewbridge, 2013).

Sonuç olarak okul değerlendirme çalışmalarının okulların hesap verebilirliğini ve okulun başta öğrenme olmak üzere her alanda gelişmesini sağlamak için ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Bu noktada okulların nasıl değerlendirileceği sorunu ortaya çıkmıştır. Blok, Slegers ve Karsten'e göre (2008) okulların değerlendirme amacı ve nasıl değerlendirileceği okul değerlendirmesinin ana sorunlarını oluşturmaktadır. Alanyazın incelendiğinde

okulların değerlendirilmesinin dışsal değerlendirme, içsel değerlendirme (öz değerlendirme) ve karşılaştırmalı sınavlar olmak üzere üç yönü olduğu vurgulanmaktadır (Nevo, 2001; Yeung,2011; Shewbridge,2013 ve Grauwe ve Naidoo, 2002). Aşağıda bu değerlendirme türleri kısaca açıklanmış daha sonra bu değerlendirme türlerinin karşılaştırılması yapılmıştır.

A. Dışsal Değerlendirme

Okulların dışarıdan değerlendirilmesinde, okul dışından olan ve yetkili biri (denetici, danışman vb) okulun amaçlarına ulaşip ulaşmadığını değerlendirir (Nevo, 2001; MacBeath and McGlynn, 2002; Shewbridge,2013). Okulu değerlendirmeye gelen yetkili kişi genellikle Eğitim Bakanlığı'na bağlıdır (Grauwe ve Carron, 2002). Bu bir anlamda geleneksel değerlendirme yöntemini ifade eder (Grauwe ve Naidoo, 2002). Bu tür dışsal değerlendirme ağırlıklı olarak okulun hesap verebilmesine odaklanır. Dışsal değerlendirme merkezi otoriteye bağlı bir denetici tarafından yapılabileceği gibi “akran” değerlendirmesi olarak adlandırılan başka okuldan biri tarafından da yapılabilir. Bu durumda, dışsal değerlendirme okul gelişimine odaklanır ve okulların kendilerini değerlendirme sürecinin bir bölümü olur (Shewbridge, 2013).

Bazı yazarlar da dışsal değerlendirmenin okulun etkili olmasında yardımcı olan süreçlerin kontrol edilmesini ifade ettiğini başka bir deyişle okul etkililiği ile ilgili olduğunu belirtmektedir (Livingston and McCall, 2005). Feubert'a göre de (2009) dışsal değerlendirme genellikle süreç ve çıktılarla ilgilenen bir değerlendirme türüdür. Dışsal değerlendirmede değerlendiriciler merkezi otorite tarafından belirlenen standartları göz önünde bulundurarak okulların performansının ne kadar iyi olduğunu değerlendirir. Standartlar okullardan beklentiler dikkate alınarak formüle edilmiştir ve okulların hesap verebilirliğini başarıyı dikkate alarak ölçer. Değerlendirme formları öğrenciler ve okullar için belirlenen ulusal standartları içerir ve okullar bu formlara göre değerlendirilir (Feubert, 2009). Bu noktada dışsal değerlendirmenin yerel ya da merkezi otoriteye karşı sorumlu olduğunu söylemek mümkündür (Shewbridge, 2013). Sonuç olarak dışsal değerlendirmenin temelinde eğitimde standartların ortaya çıkmasıyla birlikte okulun bu standartlara ilişkin hesap verebilmesi vardır (Nevo, 2001). Dışsal değerlendirme de en iyi bilinen İngiltere'de 1980'li yıllarda kurulan Eğitimde Standartlar Bürosu (Office for Standards in Education (OFSTED) kurumudur (Grauwe ve Naidoo, 2002) .

B. İçsel Değerlendirme

Okul değerlendirmede kullanılan araçlardan bir diğeri içsel değerlendirme değildir. İçsel değerlendirme öz değerlendirme olarak da ifade edilmektedir (Nevo, 2001, Naidoo, 2002). İçsel değerlendirmede okulların kendilerini değerlendirmeleri söz konusudur. Okulların öz değerlendirme yapabilmesi için daha açık, aktif ve özerk olması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle okullar kendilerine “nasıl yapıyoruz”, “doğru şeyleri mi yapıyoruz?”, “ gelişmemiz nasıl” “başkaları bizi nasıl algılıyor” sorularını sorarlar. Bu sürece,

okul yönetimi, aileler, öğretmenler, öğrenciler ve toplum dahil olur (Grauwe ve Naidoo, 2002).

İçsel değerlendirmenin okullarda kullanılan katılımcı değerlendirme, güçlendirici değerlendirme, toplam kalite yönetimi ve eylem araştırması gibi türleri vardır. Öğrenci başarısına odaklanılmayan bu değerlendirme bir anlamda öğretme sürecinin bir bölümüdür (Nevo, 2001). İçsel değerlendirme de öğretmenlerin kararlara katılması, diğer öğretmenlerle işbirliği yapması söz konusudur. Bu durum öğretmenin mesleki gelişimi açısından oldukça önemlidir (Darling-Hammond, 1992). Dolayısıyla okul değerlendirme aynı zamanda öğretmenin gelişimine yardımcı olan ve öğretmenin de değerlendirme yapmasını sağlayan bir değerlendirme şeklidir.

İçsel değerlendirmenin her ne kadar farklı türleri olsa da bütün bu değerlendirme türlerinin amacı okulun kendisiyle ilgili bir öz değerlendirme yapmasıdır. Dolayısıyla okul öz değerlendirme ve içsel değerlendirme birbirinin yerine kullanılan kavramlardır (Naidoo, 2002). Okulların kendilerini değerlendirebilmeleri için yapılan projede iyi bir okulda olması gereken özellikler ve OFSTED (Office for Standards in Education) belgelerinden oluşturulan 23 okul kriterinin hangisinin daha çok önemli olduğu okulun tüm paydaşlarına (öğretmen, öğrenci, veli, yönetici, destek personeli, ve yerel yöneticilere) sorulmuş ve toplanan veriler içerik analiz yapılarak gruplandırılmıştır. Altı bakış açısına göre incelenen görüşler sonucunda iyi bir okulda olması gereken ana özelliklerin okul iklimi, ilişkiler, sınıf iklimi, öğrenmeye verilen destek, öğretmeye verilen destek, zaman ve kaynaklar, örgüt ve iletişim, eşitlik, tanınma ve başarı ve okul bağlantıları olmak üzere on temadan oluştuğu belirlenmiştir. Daha sonra her bir temayla ilgili 5 gösterge belirlenmiştir. Bu göstergeler için nitel ve nicel kanıtlar toplanmıştır. Örneğin okul iklimi temasının altında yer alan personel ve öğrenciler rahat ve uygun şekilde davranır göstergesinin varlığını ölçmek okul kurallarıyla ilgili formlar hazırlanmış ve koridorlarda veya yemekhane de davranışlar gözlemlenmiştir. Her bir tema ve gösterge için toplanan veriler okul öz değerlendirmenin bir basamağını oluşturmakta ve her bir tema için okulun tüm paydaşları tarafından ayrı değerlendirme yapılmaktadır (MacBeath,1999; MacBeath, Boyd, Rand ve Bell, 1995).

C. Karşılaştırmalı Sınavlar

Sınavlar okul değerlendirmenin bir diğer aracıdır. Sınavlar ulusal düzeyde olabileceği gibi uluslararası düzeyde de olabilir. Avrupa Birliği ülkelerinin temel aldığı sınavlar uluslararası düzeydedir. Öğrenci başarısı eğitim sisteminin kalitesinin ve etkililiğinin bir göstergesidir. Bu konuda bir diğer önemli gösterge ise başarının dağılımı bir başka deyişle başarısı en düşük ve en yüksek öğrenci arasındaki uçurumdur. Bu uçurum bir anlamda eğitim çıktılarındaki eşitlik derecelerinin anlaşılmasını sağlar. Ülkelerde bu göstergeler standart testlerle izlenir. Aynı zamanda uluslararası testler de ülkelerin kullandığı bir yöntemdir. Günümüzde ülkeler öğrencilerin kazanması gereken

becerileri üç uluslararası testle izlemektedirler. Bunlar Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim (Progres in International Reading Literacy Study, PIRLS), Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (Programme for International Student Assesment, PISA) (Teaching in Reading in Europe, 2011) ve Matematik ve Fen Yeterlikleri Sınavı (Trends in International Mathematics and Science Study, TIMSS) testleridir (Science Education İn Europe, 2011).

PIRLS katılımcı ülkelerin 4. Sınıf seviyesindeki öğrencilerin okuma beceri başarılarını ölçerken PISA 15 yaşındaki öğrencilerin okuma, matematik ve fen alanındaki becerilerini ölçer. Bir çok ülke için 15 yaş zorunlu eğitim çağının sonudur. PIRLS sınıf seviyesini temel alırken PISA yaş seviyesini temel almaktadır (Teaching in Reading in Europe, 2011). Her ülkede okula başlama yaşı farklı olduğundan 4. Sınıf seviyesinde farklı yaş gurupları olabilir ancak PISA da sadece 15 yaşındaki öğrenciler yer almaktadır.

Öğrencilerin matematik ve fen bilimleri alanındaki becerileri PISA ve Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS) sınavlarıyla ölçülmektedir. TIMSS sınavı 4. ve 8. Sınıfların fen bilimlerindeki performanslarını ölçmeye yönelik bir sınavdır. PISA, öğretim programından ziyade 15 yaşındaki öğrencilerin öğrendikleri fen bilgisi becerilerin günlük hayatta nasıl kullandıklarına odaklanır. (Science Education in Europe, 2011). TIMSS sınavı “öğrencilerin ne bildiklerine” odaklanırken PISA sınavı “öğrencilerin bildikleriyle ne yapabildiklerine” odaklanmaktadır (Martin, Mullis ve Foy, 2008).

Sınav sonuçları artık öğrencilerin neyi yapıp neyi yapamadığını değerlendirmekten ziyade okulların performanslarını değerlendirme amaçlı kullanılmaktadır. Sınav sonuçları ayrıca öğretmenlere zayıf ve güçlü yönlerini görmek için bir fırsat vermektedir (Grauwe ve Naidoo, 2002).

II. Tartışma

Günümüzde okulların nerede olduklarını görme ve nereye gitmek istediklerini ortaya çıkarmak açısından okul değerlendirme oldukça önemlidir. Ancak burada okulların nasıl değerlendirileceği sorunu karşımıza çıkmaktadır. Alan yazın incelendiğinde ortaya çıkan değerlendirme türlerinin her ne kadar farklı yaklaşımları olsa da asıl amacın eğitimde kaliteyi geliştirmek olduğu açıkça görülmektedir. Bu değerlendirme türlerinden sınavların karşılaştırılmasının sadece öğrencilerin becerilerini dikkate alan bir değerlendirme türü olduğu söylenebilir. Grauwe ve Naidoo'ya göre (2002) karşılaştırmalı sınavlar öğrencilerin bilgi ve becerilerini değerlendirme de sınırlıdır ve bu bilgi ve beceriler öğrencilerin gerçek hayatta ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerilerle ilişkili değildir. Ancak dışsal ve içsel değerlendirme türleri öğrenci çıktılarıyla birlikte okulu farklı açılardan gözlemleyerek değerlendirmeye çalışmaktadır. Bu nedenle çalışmanın devam eden bölümünde dışsal ve içsel değerlendirmenin bir karşılaştırılmasının yapılması uygun görülmüştür.

Dışsal ve içsel okul değerlendirme türleri incelendiğinde ikisinin de farklı amaca hizmet ettiği görülmektedir. Livingston ve McCall'a göre (2005) dışsal değerlendirme okulun etkililiğini kontrol etme işlemiyken; içsel değerlendirme okulun gelişmesine katkı sağlayan etkinliklerin değerlendirme sürecidir. Dolayısıyla iki değerlendirme türünün altında yatan gerekçe de farklıdır (Yeung, 2011). Bu gerekçeleri daha iyi anlayabilmek için öncelikle okul etkililiğinin ve okul geliştirmenin amaçlarını incelemek gerekmektedir. Aşağıda (Tablo 1) okul etkililiği ve okul geliştirmenin amaçları verilmiştir (Reynold, Bolen, Creemers, Hopkins, Stoll ve Lagerweij ,1996; Chapman, 2005; Akt: Yeung, 2011).

Tablo 1. Okul Etkililiğinin ve Okul gelişiminin Karşılaştırılması

<i>Okul Etkililiği</i>	<i>Okul Gelişimi</i>
Okula odaklanır.	Öğretmene odaklanır.
Kurum olarak okul ön plandadır.	Okul süreçleri ön plandadır.
Veri temellidir, çıktılar üzerinde durur.	Değişikliklerin etkisini deneysel olarak değerlendirir.
Değişim stratejilerinin nasıl uygulanacağı konusunda bilgi eksikliği vardır.	Sadece okuldaki değişimlerle ilgilidir.
Öğrenci çıktılarındaki değişimlerle daha çok ilgilidir.	Okulun hedefinden çok bu süreçteki değişimlerle ilgilidir.
Belirli bir zamanda ve noktada okulla daha çok ilgilidir.	Okulların değişim süreciyle ilgilidir.
Araştırılan bilgiye dayalıdır.	Uygulayıcıların bilgisine dayalıdır.
Etkili okullarla ilgilenir.	Okulların nasıl etkili olacağı ile ilgilenir.
Durağan bir yönelim vardır (okullar olduğu gibidir).	Hareketli bir yönelim vardır (Okullar olduğu ya da olması gerektiği gibidir.)

Kaynak: Reynold ve diğerleri, 1996, 101; Chapman, 2005, 9; Akt. Yeung, 2011

Tablodan anlaşılacağı gibi okul etkililiği daha çok okul ve okul çıktılarıyla ilgilenirken okul gelişimi okulun etkililiği üzerinde rol oynayan faktörlerin geliştirilmesi üzerine odaklanmaktadır. Harris ve Bennett'e göre (2001) okul etkililiğinin temelinde okulun etkili olması için gereken süreçlerin kontrol edilmesi gerekmektedir. Bu kontrol de eğitimde belirlenen standartlara göre yapılmaktadır (Nevo, 2001). Başka bir deyişle okul belirlenen standartlara göre hesap vermektedir. Dolayısıyla okul hesap verebildiği ölçüde etkilidir. Bunu anlamının yolu da okulun dışsal değerlendirilmesinden geçer. Okul geliştirmede ise öncelikli olarak öğretmenlere ve okulun değişimlere nasıl ayak uyduracağıyla ilgili bir değerlendirme söz konusudur. McBeath'a göre (1999) okul geliştirmenin amacı okulun değişimlere uyum sağlama kapasitesini geliştirerek öğrencilerin gelişmesini sağlamaktır.

Dışsal ve içsel okul değerlendirmeye ilgili böyle bir ayırım yapılırsa da bu değerlendirme türlerinin birbirinden bağımsız olamayacağı yönünde görüşler mevcuttur (Grauwe, 2002; Nevo,2001). Kogan'a (1986) göre bu iki sürecin birbirinden bağımsız düşünülmesi öğretmen ve deneticiler arasında bir uçurum

yaratacağından oldukça tehlikelidir. Özellikle karar alma süreçlerinde ortaya çıkan farklı bakış açısı bu uçurumun artmasına neden olacaktır. Bu iki değerlendirme türünün bir arada nasıl olacağı ile ilgili farklı görüşler mevcuttur. Alvik'e göre (1996 : Akt. Shewbridge, 2013) iki değerlendirme türü paralel, ardışık ve işbirliği olmak üzere üç şekilde bir arada olabilir. Dışsal ve içsel değerlendirme türü paralel şekilde bir arada olursa her iki sistem de kendi kriterleri ve kurallarıyla yan yana çalışır. Dışsal ve içsel değerlendirme türü ardışık bir arada olursa dış organlar okulun kendi değerlendirme sürecini takip eder ve bunları kalite süreçleri için kullanır. Dışsal ve içsel değerlendirme türü işbirliği içinde bir arada olduğunda ise okul dışı kurumlar değerlendirme için ortak bir yaklaşım geliştirmek için işbirliği içinde çalışırlar (Alvik,1996: Akt.Shewbridge, 2013). Grauwe (2002) ise biraz daha açıklayıcı bir bakış açısı getirerek bu değerlendirme türünün bir arada nasıl olacağı ile ilgili farklı modeller ortaya koymuştur. Buna göre 1) içsel değerlendirme dışsal değerlendirmenin bir alternatifi olabilir, 2) içsel değerlendirme dışsal değerlendirme için bir hazırlık süreci olabilir, 3) dışsal değerlendirme iç değerlendirmenin bir doğrulaması olabilir ve son olarak 4) dışsal değerlendirme içsel değerlendirme sürecini destekleyen bir işlem olabilir. Aşağıda bu modeller kısaca açıklanmıştır.

Model 1: Bazı ülkelerde içsel değerlendirme dışsal değerlendirmenin bir alternatifi gibi görülmektedir. Bu durumda dışsal değerlendirme tamamen ortadan kaldırılmıştır ve denetim faaliyeti okul bazında yerleştirilmiştir. Finlandiya bunun en önemli örneğidir. Finlandiya'da dışsal değerlendirme tamamen kaldırılmıştır. Çünkü bu değerlendirmenin mesleki gelişmede, aile katılımında çok az etkisi olduğu düşünülmektedir (Grauwe, 2002). Bu arada Finlandiya uluslararası karşılaştırma sınavlarda en yüksek puanı alan ülkelerden biridir (OECD, 2009). Benzer şekilde Lüksemburg'da da dışsal değerlendirme süreci yoktur. Sadece ilköğretim düzeyinde denetmenler vardır. Bu denetmenler hiyerarşik olarak okul müdürlerinin üzerindedir ve yerel otoriteye karşı ilköğretim okullarından sorumludur (Shewbridge, 2013).

Model 2: Buna göre içsel değerlendirme dışsal değerlendirme için bir hazırlık sürecidir. Burada içsel değerlendirme okul geliştirmek için değil dışsal değerlendirmeye hazırlık olarak yapılır. Birleşik Krallık'ta okullar bu şekilde değerlendirilmektedir (Grauwe, 2002). Birleşik Krallık'ta okullar OFSTED tarafından denetlenir. OFSTED'e göre okul değerlendirme, okulun öğrencilere ve gelişim için önceliklere nasıl hizmet ettiğini kendisine göre değerlendiren bir hesap verme sürecidir. Doğru bir hesap verebilirlik okulun öğrencilerine ne kadar iyi hizmet verdiği ve okul gelişimi için önceliklerinin ne olması gerektiği üzerinde durmalıdır. Bu okulun kendini değerlendirmesiyle ifade edilir (OFSTED, 2004).

Model 3: Buna göre dışsal değerlendirme iç değerlendirmenin bir doğrulamasıdır. Bu durumda içsel değerlendirme daha ağırlıklı ve özerktir. Dışsal değerlendirme ise okuldaki içsel değerlendirme sürecinin bir kontrolü

şeklinde. İçsel değerlendirmenin gücü daha fazladır (Gruewe, 2002). Avustralya'nın Victoria Eyaleti bu değerlendirmeye güzel bir örnektir. Burada yıllık okul raporları öğretmen, öğrenci ve velilere uygulanan anketler kullanılarak oluşturulur. Her okul kendi eğitim planını yapar ve amaçlarını belirler. Burada dışsal değerlendirmenin rolü içsel değerlendirme sürecinde yer alan süreçlerin ve çıktılarının doğrulamasını yapmaktır. Eğer okullar oldukça iyi bir içsel değerlendirmeye sahipse dışsal değerlendirmenin etkililiği de artmaktadır. Burada değerlendirmenin temel amacı sadece okulun performansına göre değerlendirmek değil aynı zamanda okul gelişim sürecine destek olmak ve yönetim süreçlerini geliştirmektir. (Gurr, 1999).

Model 4: Bu modele göre dışsal değerlendirme içsel değerlendirme sürecini destekleyen bir işlemdir. İçsel değerlendirmenin dışsal değerlendirme için hazırlık süreci olduğu ikinci modelde ve dışsal değerlendirmenin içsel değerlendirmenin bir doğrulaması olduğunu belirten üçüncü modelde okul hesap verebilirliği daha ön plandadır. Ancak bu modelde okul hükümetin belirlediği amaçları dikkate alarak kaynaklarını belirleyebilir ve planlayabilir. Dış deneticilerin görevi kontrol etmekten çok bu süreci desteklemektir. Bunun en güzel örneği Şili'dir. Şili'de öğretmenler ve deneticiler okul geliştirme ve öz değerlendirme sürecinde birlikte çalışırlar. Bu amaçla deneticiler düzenli olarak okulları ziyaret eder ve okulun ihtiyaç duyduğu konularda okula destek olurlar ve temel amaçları gelişimi sağlamaktır. (Grauwe, 2002).

Özetle iyi bir değerlendirme sürecinin olması için dışsal ve içsel değerlendirme türlerinin bir arada olması gerektiği söylenebilir. Nevo'da (1995; 2001) İsrail'de okullar üzerinde yaptığı araştırmasında her iki değerlendirme türünün bir arada olması gerektiği sonucuna ulaşmış ve bu değerlendirme türleri arasında iyi bir iletişim kurulması gerektiğini belirtmiştir. Bu iletişimi kurarken de değerlendirmenin öncelikle bir yargılama süreci değil geliştirme süreci olduğu unutulmamalıdır.

III. Sonuç ve Öneriler

Son zamanlarda yaşanan toplumsal, ekonomik ve politik gelişmeler eğitim sistemlerine de yansımış, eğitimin kalitesi dolayısıyla okulların nasıl değerlendirileceği tekrar tartışılan konular olmaya başlamıştır. Okul değerlendirmenin temel amacının okulun hesap verebilirliğini ve gelişimini sağlamak olduğu söylenebilir. Burada önemli olan okul değerlendirmenin hangi amaçla yapılacağına karar vermektir. Eğer amaç sadece okulun merkezi otorite tarafından belirlenen standartlara ulaşip ulaşmadığını belirlemekse dışsal değerlendirme bu anlamda kullanılacak bir değerlendirme yöntemidir. Ancak bu değerlendirme türünün tek başına yeterli olmadığı açıktır. Bu nedenle her iki değerlendirme türünün bir arada olduğu bir okul değerlendirme sürecinin olması gerekir. Çünkü değerlendirmenin, süreçte yer alan öğretmen, öğrenci, veli, yönetici kısacası okul paydaşlarının dışarıda tutularak yapılması maalesef gerçekçi sonuçlar vermeyecektir. Bu nedenle eğitimde kaliteyi geliştirmek için öncelikle okul değerlendirme sürecini yeniden yapılandırmak gerekmektedir.

Bu yapılanmada dışsal ve içsel değerlendirme ayrı veya birbirine üstünlük kurmaya çalışan bir değerlendirme olarak görülmemeli, birbirini tamamlayan ve okul gelişimine yardımcı olan aynı zamanda da günümüz gerekliliklerinden biri olan okulun hesap verebilirliğini sağlayan bir yapılanmaya gidilmelidir. Bunu yaparken de sadece şu anki durum düşünülmemeli gelecekte okulların nasıl olacağı ve yaşanan gelişmelerin okulları nasıl etkileyeceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Okul değerlendirme sürecinde dışsal ve içsel değerlendirme sürecinin bir arada olmasının okul gelişimine katkı sağlamak ve okulun hesap verebilirliğini sağlamak açısından önemli olduğu söylenebilir. Her iki değerlendirme türünün bir arada olduğu modeller incelendiğinde ideal olanın dışsal değerlendirmenin içsel değerlendirmeyi desteklediği bir sürecin daha yararlı olduğu düşünülmektedir. Çünkü bu modelde okullar ihtiyaç duydukları kaynaklar da dahil olmak üzere her şeyi kendi ihtiyaçları doğrultusunda planlayabilmektedirler. Başka bir deyişle okullar daha fazla özerkliğe sahiptir. Ancak Türkiye açısından düşünüldüğünde bu modeli uygulamanın oldukça zor olduğu söylenebilir. Şu an Türkiye’de okullar Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bağlı eğitim denetmenleri ve eğitim müfettişleri tarafından değerlendirilmektedir. Başka bir deyişle okullarda dışsal değerlendirme süreci uygulanmaktadır. Okullar arasında çoklu karşılaştırma yapabilecek bir değerlendirme yaklaşımı bulunmamakta olup okullar öğrencilerin bir üst öğretim kurumuna geçişteki sınavlar aracılığıyla da değerlendirilebilmektedir. Dolayısıyla bu değerlendirme sürecinde okul paydaşları sürecin dışında kalmakta okulların nerede olduğu ve nereye ulaşmak istediği ile ilgili net bilgilere ulaşamamaktadır. Okullar belirlenen standartlara göre genel olarak değerlendirilmekte bu da okul gelişimine çok fazla katkı sağlamamaktadır. Bu nedenle Türkiye’de de dışsal ve içsel değerlendirme sürecinin bir arada olduğu bir denetim modelinin uygulanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Bunun için öncelikli olarak tüm eğitim paydaşlarının konu ile ilgili olarak bilgilendirilmesi gerekmektedir. Daha sonra tüm paydaşlardan okullardan ne bekledikleri, iyi bir okulun nasıl olması gerektiği ve gelecekte okulların nasıl olacağı ile ilgili görüşler alınarak ortak temalar ve bu temalara ait göstergeler oluşturulabilir. Bu temalar doğrultusunda nitel ve nicel ölçme araçları geliştirilerek okullarda uygulanabilir ve okulların kendilerini değerlendirmeleri sağlanabilir. Değerlendirme sonucunda oluşturulan raporlar doğrultusunda okulla ilgili bir gelişim planı hazırlanarak okulun gelişimine katkı sağlanabilir. Burada dışsal değerlendirmenin rolü okulların bu süreci yapıp yapmadığını kontrol etmek ve ihtiyaç duyan okullara gerekli desteği sağlamak olmalıdır.

Bu çalışmada okul değerlendirmenin ne olduğu ve türleri ele alınarak konu ile ilgili bir kuramsal alt yapı oluşturulmaya çalışılmıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda içsel değerlendirmenin nasıl olması gerektiği, bunu uygulayan ülkelerin okul değerlendirme sistemlerinin ayrıntılı olarak incelenmesi ve bu değerlendirmeyle ilgili özellikle öğretmen, yönetici ve

denetici görüşlerinin incelendiği alan araştırmalarının yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

ALVİK, T. (1996), *School Self-Evaluation: A Whole School Approach*, CIDREE, Dundee.

BLOK, H., SLEEGERS, P. ve KARSTEN, S. (2008). Looking For A Balance Between Internal and External Evaluation Of Schoolquality: Evaluation of The SVI Model , *Journal of Education Policy*, . 23, 4, 379–395

CHAPMAN, C. (2005) *Improving Schools Through External Intervention*. London: Continuum.

Council of Europe (1996) *Key Competencies for Europe*. Report of the Symposium (Bern, March 27-30, 1996), DECS/SE/Sec-(96)-43 (Strasbourg, Council of Europe).

DARLİNG-HAMMOND, L. (1992). Teacher Professionalism. In: MC. Alkin (Ed.), *Encyclopedia of Educational Research* (6th ed.) (p. 1359-1366). New York: Macmillan.

DABROWSKI, M & WISNIEWSKI, J. (2011). Translating Key Competences into the School Curriculum: lessons from the Polish experience, *European Journal of Education*, 46, 3, 323 – 335.

European Commission, 2000. *European Report on the Quality of Education*, Italy

EHREN, M.C.M. and VISSCHER, A.J. (2006). Towards a Theory on Impact of School Inspections. *British Journal of Education Studies* 54 (1) 51-75.

FAUBERT, V. (2009), “School Evaluation: Current Practices in OECD Countries and a Literature Review”, *OECD Education Working Papers*, No. 42, OECD Publishing

HARVEY, L. ve STENSAKER, B. (2008). Quality Culture: Understandings, Boundaries and Linkages, *European Journal of Education*, 43,4, 427 – 442.

HARRIS, A., ve BENNETT N (2001) *School Effectiveness and School Improvement: Alternative Perspectives*. London: Continuum.

GORDON, J., Rey, O., SIEWIOREK, A., VIVITSOU, M., ve VON REIS SAARI, J.(2012). *KeyCoNet 2012 Literature Review: Key competence development in School Education in Europe*

GRAUWE, A.D. (2002). *School Self Evaluation and External Inspection: A Complex Couple*, *School Evaluation for Quality Improvement, Meeting the Asian Network of Training and Research Institution in Educational Planning*, 2-4 July, Kuala Lumpur, Malasia.

GRAUWE A.D. ve CARRON, G. (2002). *Alternative Models in Reforming School Supervision, School Evaluation for Quality Improvement, Meeting the Asian Network of Training and REsearch Institution in Educational Planning*, 2-4 July, Kuala Lumpur, Malasia.

GRAUWE A.D. ve NAÏDOO,J.P. (2002). Seminar Report: School Evaluation for Quality Improvement: Issues and Challenges, School Evaluation for Quality Improvement, Meeting the Asian Network of Training and REsearch Institution in Educational Planning, 2-4 July, Kuala Lumpur, Malasia.

GURR, D. (1999). From Supervision to Quality Assurance: The Case of the State of Victoria (Australia), Paris: IIEP / UNESCO.

KARA, C., TOPKAYA, Y., ŞİMŞEK,U. (2012). Aktif Vatandaşlık Eğitiminin Sosyal Bilgiler Programındaki Yeri, Journal of World of Turks, 4, 3, 147 -159

KOGAN, M. (1986). Education accountability : An Analytic Overview, London: Hutchinson.

LİVİNGSTON, K., ve MCCALL, J. (2005). Evaluation: Judgmental or Developmental? European Journal of Teacher Education 28, 2, 165–178.

MATHEWS, D. (2010). Improving Learning Through Whole-School Evaluation: Moving Towards A Model of Internal Evaluation in Irish Post-Primary Schools, Education Doctorate; Faculty of Social Science, NUI Maynott.

MACBEATH, J.,BOYD, B., RAND, J. ve BELL, S. (1995). Schools Speak for Themselves. (www.teachers.org.uk/files/active/0/schools.pdf-01.05.2013 tarihinde indirilmiştir).

MACBEATH, J. (1999). School Must Speak for Themselves. The Case for School Self-Evaluation. London and New York: Routledge

MACBEATH, J. ve MORTİMORE, P. (2001) Improving School Effectiveness. Buckinghamshire: OUP

MACBEATH J. ve MCGLYNN A (2002) Self-evaluation: What's in it for Schools? London: Routledge/ Falmer.

MARTİN, M.O, MULLİS, I.V.S. ve FOY, P. (2008). TIMMS 2007 International Science Report: Findings from IEA'S Trends in International Mathematics and Science Study at the Fourth and Eight Grades, United States: Boston College

MCNAMARA, G. ve O'HARA, J. (2008a). The Importance of The Concept of Self-Evaluation in The Changing Landcape of Education Policy, Studies in Educational Evaluation 34, 173–179

MCNAMARA, G. ve O'HARA, J. (2008). Trusting Schools and Teachers: Developing Educational Professionalism Through Self Evaluation, New York: Peter Lang Publications

NEVO, D. (2001). School Evaluation: External or Internal, Studies in Educational Evaluation, 27, 95 – 106.

NEVO, D. (1995). School-based evaluation: A Dialogue for School Improvement. Oxford: Pergamon.

OECD (2005). School Factors Related to Quality and Equity: Results From PISA 2000. Paris: OECD.

OECD (2009). PISA 2009 Assessment Framework – Key Competencies in Reading, Mathematics and Science, Paris: OECD.

OFSTED (2004). A New Relationship With Schools [Online].

www.ofsted.gov.uk/publications/index.cfm?fuseaction=pubs.summary&id=3666 [17.Nisan, 2013 tarihinde indirilmiştir].

REYNOLDS, D., BOLLEN, R., CREEMERS, B., HOPKINS, D., STOLL, L. ve LAGERWEIJ, N. (1996). Making Good Schools. Linking School Effectiveness and School Improvement. London: Routledge.

Science Education in Europe (2011). European Commission Report, Brussels.

SHEWBRIDGE, C. (2013). School Evaluation: From Compliancy to Quality, Synergies for Better Learning an International Perspective on Evaluation and Assessment, OECD Press.

Teaching Reading in Europe (2011). European Comission Report, Brussels.

YEUNG, S.Y.S (2011), “A School Evaluation Policy with a Dual Character: Evaluating The School Evaluation Policy in Hong Kong From the Perspective of Curriculum Leaders”, Educational Management, Administration and Leadership, 40,1,37 – 68.

<http://www.irwellvalleyha.co.uk/> (15.04.2013 tarihinde ulaşılmıştır)